

**Міністерство освіти і науки України
Західноукраїнський національний університет
Юридичний факультет**

Кафедра адміністративного права та судочинства

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА КУРСОВА РОБОТА
з дисципліни: «Актуальні питання адміністративного права та процесу»
на тему: «Роль Національної поліції в умовах воєнного стану у сфері
адміністративної юрисдикції»

Студент групи: ПРм-11

Сабаль Олег Ігорович

Керівник: д.ю.н., доц. Гречанюк Р.В

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS__

Члени комісії _____

(підпис) (прізвище та ініціали)

Тернопіль - 2026

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	5
1.1. Правовий статус Національної поліції України	5
1.2. Нормативно-правове регулювання діяльності Національної поліції	7
РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ.....	12
2.1. Адміністративна юрисдикція Національної поліції України: поняття, зміст та сучасні проблеми.....	12
2.2. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану.....	17
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена сучасними умовами функціонування держави в період воєнного стану, що суттєво вплинули на діяльність усіх органів державної влади, зокрема Національної поліції України. В умовах збройної агресії особливої значущості набуває забезпечення правопорядку, дотримання законності, захист прав і свобод громадян, а також ефективна реалізація адміністративно-юрисдикційних повноважень поліції. Національна поліція виступає одним із ключових суб'єктів, що забезпечують стабільність правопорядку та функціонування держави в надзвичайних умовах.

Науково-практичне значення теми полягає у необхідності дослідження особливостей діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану, зокрема у сфері адміністративної юрисдикції, що має важливе значення для удосконалення законодавства, підвищення ефективності правозастосування та забезпечення балансу між публічними інтересами держави і правами людини. Результати дослідження можуть бути використані у правозастосовній діяльності, науковій роботі та навчальному процесі.

Стан дослідження теми свідчить, що окремі аспекти адміністративної діяльності Національної поліції України та її ролі в системі забезпечення правопорядку досліджувалися такими науковцями, як І. М. Коропатнік, В. А. Ященко, І. М. Шопіна та інші. Водночас питання функціонування Національної поліції саме в умовах воєнного стану, а також особливості здійснення адміністративно-юрисдикційних повноважень потребують подальшого комплексного дослідження.

Метою дослідження є аналіз ролі Національної поліції України в умовах воєнного стану у сфері адміністративної юрисдикції, а також визначення особливостей її діяльності та напрямів удосконалення.

Для досягнення поставленої мети були визначені такі **завдання**:

- дослідити правовий статус Національної поліції України;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання її діяльності;

- визначити сутність адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції;
- дослідити особливості реалізації адміністративної юрисдикції в умовах воєнного стану;
- виявити основні проблеми та запропонувати шляхи їх вирішення.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі діяльності Національної поліції України в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження є адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України в умовах воєнного стану, її правові засади, особливості та проблеми реалізації.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання, зокрема: аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, системний та формально-юридичний методи, що дозволили комплексно дослідити обрану тему.

Структура роботи. Робота складається змісту, вступу, основної частини (2 розділів), висновків та із списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 29 сторінок. Список використаних джерел становить 21 найменування.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Правовий статус Національної поліції України

У практичній діяльності Національної поліції простежується значне функціональне навантаження, що перевищує обсяг завдань більшості інших державних інституцій у сфері забезпечення правопорядку. Її діяльність охоплює широкий спектр напрямів, спрямованих на гарантування громадської безпеки, підтримання стабільного правового режиму, а також захист основоположних прав і свобод людини та громадянина. Поліція виступає ключовим суб'єктом, який протидіє численним загрозам, що виникають у суспільстві, особливо в умовах підвищених ризиків для національної безпеки.

У науковому середовищі категорія «правовий статус» характеризується різноманітністю підходів та відсутністю єдиного усталеного трактування, що зумовлює активні дискусії серед дослідників. Згідно з позицією О. Ю. Бусол, визначення правового статусу державного органу передбачає комплексний аналіз його місця в системі органів виконавчої влади, рівня нормативного закріплення його діяльності, а також визначення меж компетенції. Такий підхід охоплює характеристику сфери суспільних відносин, у межах яких функціонує орган, перелік підпорядкованих об'єктів, окреслення кола покладених завдань, а також визначення обсягу прав і обов'язків як самого органу, так і його посадових осіб. Фактично йдеться про встановлення меж допустимої та обов'язкової поведінки суб'єктів владних повноважень під час реалізації покладених на них функцій [2, с. 156].

Етимологічне походження терміна «статус» бере початок із латинської мови, де він означає певний стан або становище суб'єкта чи об'єкта. У сучасному науковому вжитку цей термін застосовується у різних контекстах, зокрема щодо особи, громадянина або державного органу. Подібне поняття використовується в різних галузях знань для характеристики структурних і функціональних

елементів досліджуваних суспільних явищ [9, с. 41]. Таким чином, «статус» виступає універсальною категорією, яка відображає положення суб'єкта у відповідній системі правових або соціальних відносин.

У сучасній науковій літературі Л. М. Москвич розглядає правовий статус державного органу як сукупність владних повноважень юридичного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених функцій і досягнення визначених завдань. Водночас зазначається, що подібне тлумачення має обмежений характер, оскільки не охоплює всіх аспектів організації та функціонування державного органу. З цієї причини у науковому дискурсі поняття «правовий статус» нерідко ототожнюється із поняттям «правове становище», що дозволяє більш повно врахувати сукупність характеристик, які визначають місце органу в системі державного механізму [11, с. 125].

Дослідження правового становища органів державної влади у науковій літературі часто базується на аналізі їхньої правосуб'єктності як ключової характеристики. До таких складових віднесено призначення органу в системі державного управління, покладені на нього завдання, функціональне навантаження, обсяг компетенції, а також конкретні владні повноваження. Окрім того, враховуються форми і методи діяльності, а також цільові орієнтири функціонування, що в сукупності формують цілісне уявлення про правовий статус [17, с. 113–121].

Також слід розглядати правовий статус Національної поліції України як закріплене у правових нормах юридичне становище відповідного органу у структурі державного механізму та системі суспільних відносин. Така характеристика відображає як місце органу у системі публічної влади, так і зміст його діяльності [13, с. 433]. Національна поліція виступає важливим суб'єктом у системі забезпечення національної безпеки. Її діяльність охоплює протидію злочинності, підтримання публічного порядку та безпеки, а також гарантування дотримання прав і свобод людини. Реалізація цих функцій забезпечується через визначений законом обсяг повноважень та відповідні напрями службової діяльності, що дозволяє ефективно реагувати на загрози суспільній стабільності.

Узагальнюючи наведене, правовий статус Національної поліції України доцільно визначати як встановлене нормами адміністративного права юридичне положення центрального органу виконавчої влади у системі державних інституцій. Це становище відображає її місце у структурі органів публічної влади, а також визначає зміст, межі та порядок реалізації покладених на неї завдань і функцій.

1.2. Нормативно-правове регулювання діяльності Національної поліції

Забезпечення стабільного функціонування системи національної безпеки України становить одну з ключових стратегічних цілей державної політики, спрямованої на гарантування суверенітету, територіальної цілісності, а також утвердження демократичних засад суспільного устрою. Реалізація зазначеної мети передбачає комплексну взаємодію державних інституцій і суспільства, орієнтовану на створення ефективного механізму захисту прав і свобод людини та громадянина, забезпечення громадського порядку і протидію загрозам різного характеру.

Серед суб'єктів, які функціонують у межах сектору безпеки та оборони, особливе місце займає Національна поліція України. Вказаний орган виконує широкий спектр правоохоронних функцій, що безпосередньо спрямовані на охорону публічної безпеки, протидію злочинності, захист прав і свобод громадян, а також забезпечення правопорядку. Завдання та повноваження поліції закріплені у профільному законодавстві, зокрема у Законі України «Про Національну поліцію» [14], який визначає правові засади її діяльності, принципи організації та основні напрями функціонування.

Діяльність суб'єктів системи забезпечення національної безпеки у кризових та особливих умовах характеризується поетапністю та системністю. У загальному вимірі можна виокремити два взаємопов'язані етапи: попередження виникнення загроз і мінімізація їх наслідків, а також безпосереднє реагування та

подолання наслідків надзвичайних ситуацій. Перший етап охоплює превентивні заходи, спрямовані на виявлення потенційних ризиків, їх нейтралізацію та недопущення ескалації небезпечних явищ. Другий етап передбачає організацію скоординованих дій, спрямованих на відновлення нормального функціонування суспільства після настання надзвичайних подій.

Специфіка функціонування Національна поліція України полягає у багатовекторності її діяльності. З одного боку, виконання службових завдань здійснюється в умовах повсякденного функціонування суспільства, що передбачає стандартні форми забезпечення правопорядку. З іншого боку, діяльність органу набуває особливого характеру в умовах підвищеної небезпеки, зокрема під час запровадження надзвичайного або воєнного стану, а також у процесі проведення антитерористичних заходів. У таких умовах змінюється інтенсивність роботи, розширюється коло повноважень та підвищується рівень відповідальності за прийняття рішень.

Водночас ефективність функціонування правоохоронної системи не може забезпечуватися виключно наявністю розвиненої нормативно-правової бази. Важливе значення має якість організації службової діяльності, рівень професійної підготовки персоналу, а також здатність оперативно реагувати на динамічні зміни безпекового середовища. У цьому контексті значну роль відіграє системна підготовка кадрів, підвищення їхньої кваліфікації, а також впровадження сучасних методик навчання, які враховують міжнародний досвід функціонування правоохоронних органів у кризових ситуаціях. Поєднання теоретичних знань із практичними навичками сприяє підвищенню ефективності виконання службових обов'язків та забезпеченню належного рівня реагування на загрози.

Окрему категорію джерел правового регулювання діяльності поліції становлять відомчі нормативно-правові акти. Їх характерною ознакою є підзаконність, що означає прийняття таких актів на основі та на виконання законів, із дотриманням визначеної компетенції відповідних органів. До таких актів належать накази, інструкції, розпорядження та інші управлінські

документи, які видаються керівництвом органів і підрозділів Національна поліція України у межах наданих повноважень.

З урахуванням того, що Міністерство внутрішніх справ України здійснює загальне керівництво у сфері внутрішніх справ і включає до своєї структури поліцію як складову частину, до відомчих нормативно-правових актів також належать накази, розпорядження та інші управлінські рішення, що видаються відповідно до компетенції цього міністерства [12, с. 223]. Такі акти забезпечують деталізацію та конкретизацію законодавчих приписів, створюючи необхідні умови для практичної реалізації завдань у сфері забезпечення правопорядку.

Таким чином, система нормативного регулювання діяльності поліції та інших суб'єктів сектору безпеки формує комплексну правову основу, яка охоплює як стратегічні засади, так і прикладні механізми функціонування. Її ефективність визначається не лише якістю законодавства, а й рівнем організаційного забезпечення, професійної підготовки кадрів та здатністю адаптуватися до сучасних викликів безпекового середовища.

Нормативно-правове підґрунтя функціонування Національної поліції України у сфері захисту населення та територій за умов запровадження правового режиму воєнного стану формують різнорівневі джерела права, які в сукупності забезпечують комплексне регулювання її діяльності. Серед базових актів особливе місце займає Конституція України [8], яка визначає фундаментальні засади державного устрою, гарантії прав і свобод людини, а також принципи діяльності органів державної влади, включно з правоохоронними структурами.

Важливим елементом нормативної основи виступають концептуальні документи у сфері національної безпеки, що визначають стратегічні напрями державної політики, орієнтованої на захист суверенітету, територіальної цілісності та життєво важливих інтересів суспільства. Систему правового регулювання доповнює Кодекс цивільного захисту України, який встановлює механізми реагування на надзвичайні ситуації, а також визначає порядок організації заходів із ліквідації їх наслідків.

Ключове значення мають спеціальні законодавчі акти, зокрема Закон України «Про національну поліцію» [14], який регламентує організацію та функціонування поліції, її повноваження та обов'язки, а також закони, що визначають правові режими надзвичайного та воєнного стану. Окреме місце займає Закон України «Про національну безпеку України» [4], який формує загальні засади забезпечення безпеки держави. Нормативну систему доповнюють підзаконні акти, серед яких положення про Міністерство внутрішніх справ України, положення про Національну поліцію, а також інші акти Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України. Усі зазначені документи спрямовані на регулювання питань національної безпеки та гарантування прав і свобод громадян у складних умовах функціонування держави.

Функціональна діяльність Національної поліції в умовах особливих правових режимів охоплює широкий спектр завдань, пов'язаних із забезпеченням безпеки життєдіяльності особи, стабільності суспільства та функціонування держави. До основних напрямів діяльності належить реалізація заходів, спрямованих на відновлення та підтримання нормального функціонування об'єктів інфраструктури в різних регіонах, забезпечення особистої безпеки громадян, попередження правопорушень, а також запобігання завданню шкоди майну фізичних і юридичних осіб.

Аналіз чинної нормативно-правової бази, що регламентує діяльність Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки та порядку, свідчить про наявність потреби у подальшому вдосконаленні законодавства. Сучасні умови вимагають адаптації правових норм до нових викликів, що виникають у зв'язку із воєнними діями та кризовими явищами. Особлива увага має приділятися підвищенню ефективності функціонування правоохоронних органів, удосконаленню механізмів реагування на загрози та забезпеченню належного рівня правового захисту громадян [12, с. 112]. **Невірне посилання**

У сучасних умовах діяльність Національної поліції потребує розгляду не лише з позицій правового регулювання, а й у ширшому соціогуманітарному

контексті. Виконання службових обов'язків у період воєнного стану передбачає високий рівень відповідальності, моральної стійкості та професійної підготовки. Працівник поліції виступає не тільки як представник державного апарату, але й як носій суспільних цінностей, який безпосередньо впливає на формування атмосфери довіри, відчуття захищеності та правової стабільності у суспільстві. Саме через діяльність таких осіб реалізується державна політика у сфері безпеки, що має важливе значення для збереження суспільного порядку та підтримання функціонування держави в умовах підвищених ризиків.

РОЗДІЛ 2. АДМІНІСТРАТИВНО-ЮРИСДИКЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ

2.1. Адміністративна юрисдикція Національної поліції України: поняття, зміст та сучасні проблеми

Адміністративна юрисдикція та пов'язана з нею діяльність юрисдикційного характеру визначаються сукупністю властивих їм функціональних напрямів, через які і відбувається практичне здійснення відповідних повноважень. Зміст адміністративно-юрисдикційної діяльності розкривається як процес реалізації зазначених функцій у визначених правових формах із використанням встановлених методів правового впливу.

Поняття «функція» походить від латинського терміна *functio*, що означає виконання. У науковій та довідковій літературі воно трактується багатозначно. Так, у словниках іншомовних слів функція інтерпретується як діяльність, покладений обов'язок або визначене призначення. У тлумачних словниках сучасної української мови функція розглядається, по-перше, як явище, яке перебуває у залежності від іншого явища та змінюється відповідно до нього, по-друге — як вид діяльності, коло обов'язків або сферу відповідальності певного суб'єкта чи системи [3, с. 192].

У контексті загальнотеоретичних положень правової науки адміністративно-юрисдикційна діяльність характеризується наявністю комплексу взаємопов'язаних функцій, серед яких виокремлюють охоронну, регулятивну, превентивну та виховну [18, с. 125]. Кожна з них виконує специфічну роль у забезпеченні ефективності адміністративного правозастосування.

Охоронна функція посідає центральне місце у системі функцій адміністративної юрисдикції, оскільки така діяльність належить до сфери правоохоронної. Її сутність полягає у забезпеченні захисту суспільних відносин

від протиправних посягань. Вона впливає із завдань законодавства про адміністративні правопорушення, визначених у статті 1 Кодексу України про адміністративні правопорушення [6]. Серед цих завдань передбачено охорону державного та суспільного ладу, захист прав власності, забезпечення соціально-економічних, політичних і особистих прав громадян, гарантування законних інтересів підприємств, установ та організацій, підтримання належного порядку управління, а також зміцнення законності і правопорядку. Окрему увагу приділено профілактиці правопорушень і формуванню правової культури населення, що передбачає дотримання норм Конституції України, законів, повагу до прав і гідності інших осіб та відповідальне ставлення до виконання власних обов'язків.

Реалізація охоронної функції забезпечується завдяки своєчасному виявленню адміністративних правопорушень, оперативному розгляду відповідних справ та застосуванню законних і обґрунтованих заходів адміністративного впливу до правопорушників. Виховна функція адміністративної юрисдикції спрямована на формування у громадян правосвідомості, що ґрунтується на повазі до законів, прав людини, суспільних норм і обов'язків. Вона передбачає виховання відповідального ставлення до виконання встановлених правових приписів, усвідомлення значення прав інших осіб, а також розвиток культури правомірної поведінки відповідно до вимог законодавства, закріплених у статті 1 КУпАП [6].

Особливу роль у реалізації виховної функції відіграє сама процедура розгляду справ про адміністративні правопорушення. Важливе значення має організація цього процесу, дотримання демократичних принципів, зокрема гласності, а також залучення громадськості до участі в адміністративному провадженні. Саме через ці механізми забезпечується не лише правове реагування на правопорушення, а й формування у суспільстві стійких правових орієнтирів та поваги до права.

У сучасних умовах функціонування держави діяльність правоохоронних органів перебуває під постійним і підвищеним суспільним контролем, що

створює додаткові вимоги до якості виконання ними службових обов'язків. Такий рівень уваги з боку громадськості формує необхідність системного вдосконалення підходів до організації правоохоронної діяльності, підвищення стандартів професійної поведінки та зміцнення довіри до інституцій, відповідальних за забезпечення правопорядку.

Сучасне суспільство поступово орієнтується на модель правоохоронної системи нового типу, яка суттєво відрізняється від традиційних підходів до організації правоохоронних органів. У такій системі працівники повинні не просто виконувати свої посадові обов'язки, а демонструвати безумовне дотримання законності у всіх аспектах своєї діяльності. Це означає, що їхні дії мають чітко відповідати встановленим правовим рамкам, включаючи конституційні положення, закони, підзаконні акти та внутрішні нормативні документи органів поліції. Крім того, від правоохоронців очікується високий рівень професійної компетентності та дотримання етичних стандартів, що забезпечує довіру суспільства до органів влади. Такі вимоги передбачають не лише знання законів, а й уміння застосовувати їх у складних практичних ситуаціях, приймати рішення на основі принципів справедливості та пропорційності, а також утримуватися від будь-яких проявів зловживання владою чи корупційних дій. Тобто правоохоронна діяльність у сучасному суспільстві розглядається як комплексне поєднання юридичної дисципліни, моральної відповідальності та професійної майстерності, що разом формує високі стандарти служби та забезпечує ефективний захист прав і свобод громадян [21, с. 219].

Ефективність функціонування такої системи значною мірою залежить від рівня взаємодії з населенням, а також із державними органами та інституціями громадянського суспільства. Конструктивна співпраця між усіма зазначеними суб'єктами створює передумови для формування безпечного середовища, своєчасного виявлення проблемних питань і їх оперативного вирішення. Лише за умов комплексного підходу, який поєднує правову визначеність,

професіоналізм та відкритість до взаємодії, можливо досягти належного рівня ефективності у сфері забезпечення правопорядку.

Особливе значення у структурі адміністративної юрисдикції має її регулятивна складова, яка відображає управлінську природу цієї діяльності. Регулювання через правові норми передбачає функціонування певної системи управління, що включає як визначення загальних правил поведінки, так і механізми їх коригування. У цій системі законодавець виступає як суб'єкт, який формує нормативні приписи та визначає стандарти поведінки для учасників правовідносин. Водночас адміністративна юрисдикція виконує функцію коригування, спрямовану на виявлення та усунення відхилень між фактичною поведінкою суб'єктів і встановленими правовими моделями [5, с. 112].

Регулятивний вплив адміністративної юрисдикції проявляється у здатності підтримувати стабільність правового порядку шляхом реагування на порушення встановлених норм. Завдяки цьому забезпечується безперервність функціонування системи управління, де право виконує роль основного інструменту впливу на суспільні відносини.

Важливою складовою адміністративно-юрисдикційної діяльності є превентивна функція, яка безпосередньо пов'язана з основними завданнями Національної поліції у сфері запобігання правопорушенням. Законодавчі положення визначають, що діяльність поліції включає здійснення профілактичних заходів, спрямованих на недопущення порушень закону, що закріплено у профільному нормативному акті. Реалізація превентивного напрямку виступає одним із ключових елементів провадження у справах про адміністративні правопорушення, які перебувають у віданні органів поліції.

Досягнення ефективності у сфері запобігання правопорушенням значною мірою залежить від належного функціонування механізмів виконання адміністративних стягнень. Застосування санкцій не лише має каральний характер, але й виконує профілактичну функцію, сприяючи формуванню у правопорушників усвідомлення необхідності дотримання правових норм у

майбутньому. Таким чином, адміністративно-юрисдикційна діяльність поєднує у собі як реактивні, так і превентивні елементи впливу [19, с. 112].

Реалізація функцій адміністративно-юрисдикційної діяльності здійснюється через використання відповідних методів. Методологічний підхід у даному контексті передбачає застосування системи способів і прийомів, що забезпечують досягнення поставлених цілей. У загальнотеоретичному розумінні метод визначається як впорядкована сукупність дій, спрямованих на досягнення певного результату, що включає як практичні, так і теоретичні аспекти діяльності. Такий підхід дозволяє систематизувати діяльність та підвищити її ефективність.

Серед універсальних методів впливу, що застосовуються у правозастосовній практиці, особливе місце займають переконання та примус. Метод переконання ґрунтується на використанні комплексу заходів правового і позаправового характеру, спрямованих на формування у громадян свідомого ставлення до необхідності дотримання законодавства. Його сутність полягає у впливі через роз'яснення, виховання та стимулювання правомірної поведінки без застосування примусових заходів.

У практичній діяльності органів публічної влади метод переконання реалізується через різноманітні форми, зокрема проведення індивідуальних бесід, організацію колективних обговорень поведінки осіб, встановлення наставництва, а також залучення громадян до суспільно корисної діяльності. Використання таких інструментів сприяє формуванню правової культури та підвищенню рівня правосвідомості населення [19, с. 113].

Особливої ефективності набувають форми безпосереднього спілкування, зокрема індивідуальні бесіди, які дозволяють враховувати особливості конкретної особи, її мотивацію та поведінкові установки. Такий підхід забезпечує більш глибокий вплив і сприяє досягненню довготривалих результатів у формуванні правомірної поведінки.

2.2. Особливості адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану

Науковці, зокрема авторський колектив навчального видання «Адміністративна юрисдикція поліції», звертають увагу на те, що коло юрисдикційних повноважень, якими наділена Національна поліція, є значно ширшим у порівнянні з аналогічними повноваженнями інших органів у відповідних галузях. Подібна ситуація пояснюється масштабністю суспільних відносин, що перебувають під охороною поліції, а також необхідністю застосування розширеного інструментарію адміністративно-юрисдикційного характеру для гарантування належного рівня публічної безпеки та підтримання правопорядку [10, с. 7].

У більш вузькому розумінні адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Національної поліції України постає як підзаконна, виконавчо-розпорядча діяльність, що здійснюється відповідно до приписів адміністративного права. Така діяльність реалізується через функціонування органів і структурних підрозділів поліції, а також через службову діяльність їхніх посадових осіб. У межах цього напрямку здійснюється провадження у справах щодо адміністративних правопорушень, передбачених положеннями Кодексу України про адміністративні правопорушення. Результатом розгляду таких справ стає ухвалення процесуальних актів, спрямованих на застосування заходів адміністративного впливу, накладення адміністративних стягнень, застосування спеціальних виховних заходів до неповнолітніх осіб або закриття відповідного провадження.

Якщо розглядати це явище у ширшому контексті, адміністративно-юрисдикційна діяльність поліції охоплює значно ширший спектр функцій. Йдеться не лише про розгляд справ щодо адміністративних правопорушень і прийняття рішень за їх результатами, але й про здійснення дисциплінарних проваджень, розгляд звернень громадян, а також реалізацію пов'язаних із цим адміністративно-процесуальних процедур. Таким чином, формується

комплексна система діяльності, спрямована на забезпечення правопорядку та підтримання законності у сфері публічної безпеки.

Зміст такої діяльності полягає у послідовній реалізації низки взаємопов'язаних дій: оперативне виявлення фактів правопорушень, збирання, фіксація та перевірка доказової інформації, оформлення процесуальних документів, безпосередній розгляд справ, винесення постанов, передача матеріалів за підвідомчістю, а також організація та здійснення виконання прийнятих рішень у порядку виконавчого провадження [1, с. 138]. Сучасні наукові підходи здебільшого трактують адміністративно-юрисдикційну діяльність Національної поліції як діяльність, пов'язану з розглядом справ про адміністративні правопорушення, прийняттям рішень за результатами такого розгляду та застосуванням адміністративних санкцій без залучення судових органів [8, с. 281].

Узагальнюючи наведене, адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України може бути охарактеризована як нормативно врегульований комплекс правомочностей, повноважень та обов'язків, спрямованих на розгляд справ адміністративного характеру, ухвалення відповідних рішень і застосування санкцій поза межами судового розгляду. Водночас слід враховувати, що Національна поліція виступає центральним органом виконавчої влади, на який покладено функції забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії правопорушенням, підтримання публічного порядку та безпеки відповідно до положень чинного законодавства [14; 16].

В умовах запровадженого в Україні правового режиму воєнного стану зазначений вид діяльності набуває додаткових характеристик. Це зумовлено необхідністю реагування на підвищений рівень загроз, зростанням навантаження на правоохоронну систему та адаптацією механізмів реалізації владних повноважень до умов воєнного часу. Відповідно, виникає потреба у комплексному аналізі особливостей функціонування адміністративно-юрисдикційної діяльності поліції в таких специфічних обставинах. Відомо, що 24 лютого 2022 року у зв'язку з початком широкомасштабної збройної агресії

проти України було запроваджено правовий режим воєнного стану строком на 30 діб згідно з відповідним Указом Президента України. У подальшому дія цього режиму неодноразово продовжувалася [15].

Воєнний стан виступає особливим видом правового режиму, що запроваджується на всій території держави або в окремих адміністративно-територіальних одиницях у відповідь на збройну агресію, безпосередню загрозу нападу чи інші обставини, здатні поставити під ризик державний суверенітет і територіальну цілісність. Його сутність полягає у створенні умов, за яких органи державної влади, військове командування, військові адміністрації та органи місцевого самоврядування отримують розширений обсяг владних повноважень, необхідних для забезпечення обороноздатності, протидії агресії та гарантування національної безпеки. Однією з характерних рис такого режиму є можливість тимчасового обмеження конституційних прав і свобод фізичних осіб, а також прав суб'єктів господарювання, із чітким визначенням строків дії відповідних обмежень.

Запровадження воєнного стану відбувається на підставі рішення Ради національної безпеки і оборони України, яке вводиться в дію указом Президента. У реалізації заходів цього правового режиму беруть участь не лише військові формування, а й правоохоронні органи, що діють у межах визначених повноважень. Відповідні положення закріплені у Законі України «Про правовий режим воєнного стану», який визначає компетенцію державних інституцій у період дії особливого правового режиму [15].

Серед правоохоронних органів центральне місце посідає Національна поліція України, яка виконує завдання щодо забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод людини, протидії злочинності та підтримання громадської безпеки. Введення воєнного стану зумовило внесення змін до законодавства, зокрема до Закону України «Про Національну поліцію», що призвело до істотного розширення функціональних можливостей поліцейських підрозділів у цей період [14].

Зміни, передбачені статтею 23 зазначеного закону, надали поліції додаткові інструменти для виконання покладених завдань. Серед них — право отримувати безоплатно необхідну інформацію за письмовими запитами від органів державної влади, органів місцевого самоврядування та державних підприємств, включаючи відомості щодо осіб, які перебувають у статусі військовополонених. Встановлено чіткі строки надання такої інформації: три доби як базовий термін або до десяти діб у випадках, коли виконання запиту потребує більше часу [14].

Діяльність поліції у воєнний період також охоплює забезпечення конвоювання затриманих осіб, обвинувачених та засуджених, а також їх охорону під час судових засідань. Окрім цього, поліцейські підрозділи отримали повноваження щодо утримання осіб у місцях тимчасового тримання, зокрема тих, кого затримано за вчинення кримінальних або адміністративних правопорушень, а також осіб, які перебувають під адміністративним арештом або відбувають покарання.

Окремий напрям діяльності поліції пов'язаний із протидією вибухонебезпечним загрозам. У межах цих функцій передбачено проведення розмінування, знешкодження та ліквідації вибухонебезпечних предметів, включаючи ті, що можуть бути використані для вчинення правопорушень або терористичних актів. Такі заходи спрямовані на зниження рівня небезпеки для населення та стабілізацію обстановки в умовах підвищеного ризику.

Техніко-криміналістична діяльність також зазнала розширення. Поліція забезпечує проведення оглядів місць подій, пов'язаних із пожежами, вибухами та іншими надзвичайними ситуаціями, застосовуючи спеціальні вибухотехнічні методи дослідження. Це сприяє ефективному встановленню обставин подій та збору доказової інформації.

У сфері міжнародної взаємодії Національна поліція виступає представником України в міжнародних правоохоронних організаціях, зокрема в Інтерполі, а також співпрацює з Європолем. Додатково передбачено право на збір біометричних даних, включаючи дактилоскопічну інформацію, у випадках,

визначених законодавством. До функціональних обов'язків поліції віднесено здійснення адміністративного нагляду відповідно до правових норм. У період воєнного стану розширено підстави для зупинки транспортних засобів, зокрема у випадках наявності інформації про можливу причетність водія або пасажирів до самовільного залишення місць утримання військовополонених.

Важливим аспектом правового регулювання є можливість застосування заходів примусу. Відповідно до положень статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейські можуть використовувати фізичну силу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю щодо осіб, які беруть участь у збройній агресії проти держави. При цьому застосування таких заходів у воєнний період не обмежується рядом умов, що характерні для мирного часу [14].

Запровадження на території України режиму воєнного стану істотно трансформує характер адміністративно-юрисдикційної діяльності органів Національної поліції, що обумовлює необхідність перегляду змісту їхніх повноважень і адаптації механізмів їх реалізації до умов підвищеної небезпеки. Нормативну основу функціонування поліції в зазначених обставинах становлять Закон України «Про Національну поліцію» [14] та Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [15], які визначають правові підстави діяльності, а також окреслюють особливості здійснення поліцейських функцій у період дії особливого правового режиму. Результативність діяльності поліції в умовах воєнного стану набуває ключового значення для підтримання стабільності суспільних відносин і забезпечення правопорядку.

Згідно з положеннями статті 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», зазначений правовий режим активується у випадках збройної агресії, виникнення безпосередньої загрози нападу або настання інших обставин, що становлять небезпеку для незалежності, суверенітету та територіальної цілісності держави [15]. Введення такого режиму супроводжується розширенням повноважень органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які отримують додаткові інструменти для забезпечення обороноздатності,

громадської безпеки і належного функціонування правопорядку, включаючи можливість тимчасового обмеження окремих конституційних прав і свобод.

Організація діяльності Національної поліції в умовах воєнного стану базується на врахуванні реальної оперативної обстановки в різних регіонах країни. Рівень ефективності виконання поліцейських завдань значною мірою залежить від наявності чітко розроблених, гнучких та постійно оновлюваних планів реагування, які відпрацьовуються особовим складом у процесі практичної підготовки. Систематичне проведення тренувань і навчань сприяє формуванню здатності до швидкого прийняття управлінських рішень в умовах невизначеності та оперативного реагування на кризові ситуації.

У структурі діяльності поліції під час дії воєнного стану особливого значення набувають заходи превентивного характеру, а також механізми соціального впливу, що поєднують елементи переконання і законного примусу. Значна увага приділяється інформаційно-роз'яснювальній роботі серед населення, спрямованій на формування правосвідомості, запобігання правопорушенням і зміцнення дисципліни в умовах підвищених безпекових ризиків.

У процесі виконання покладених завдань із забезпечення публічного порядку працівники поліції наділяються правом застосування заходів примусового характеру, передбачених законодавством. До таких заходів належать фізичний вплив, використання спеціальних засобів, а також застосування вогнепальної зброї. Водночас навіть за умов воєнного стану використання таких інструментів допускається лише за наявності попередження, а також у ситуаціях, коли інші способи припинення протиправної поведінки не дають належного результату. Реалізація зазначених повноважень супроводжується обов'язком суворого дотримання вимог законодавства та забезпечення захисту прав і свобод людини [20, с. 240].

Навіть у ситуаціях, що характеризуються воєнною небезпекою, активними бойовими діями або безпосередньою загрозою збройного нападу, дотримання принципу законності у діяльності підрозділів Національної поліції не втрачає

своєї обов'язковості та залишається фундаментальною вимогою функціонування правоохоронної системи. Контроль за правомірністю службових дій поліцейських реалізується через кілька взаємопов'язаних механізмів: інституційний нагляд з боку державних органів, можливість адміністративного перегляду управлінських рішень, а також судове оскарження дій і рішень посадових осіб.

Важливу роль у забезпеченні підзвітності відіграють також інструменти громадського нагляду та діяльність медіа, що набуває особливої ваги в умовах воєнного стану. Публічне висвітлення навіть окремих випадків порушення прав людини здатне спричинити значний суспільний резонанс, впливати на довіру до правоохоронних органів і формувати реакцію суспільства. Функціонування системи правопорядку в період воєнного стану висуває підвищені вимоги до рівня професійної підготовки поліцейських. Персонал повинен мати глибокі знання чинного законодавства, розуміти алгоритми дій у кризових і надзвичайних обставинах, володіти сучасними методами забезпечення громадської безпеки, а також ефективними тактичними прийомами поведінки у складному оперативному середовищі. Окреме значення має усвідомлення актуальних завдань, пов'язаних із гарантуванням державної безпеки в умовах підвищених ризиків.

Особливої уваги потребує забезпечення принципів законності та справедливості під час реалізації поліцейських повноважень у період воєнного стану. Поліцейські як представники державної влади виконують ключову функцію із захисту прав і свобод людини, а також підтримання стабільності суспільних процесів. У цьому контексті надзвичайно важливим є розвиток ефективних форм взаємодії між поліцією та населенням, що сприяє зміцненню довіри, підвищенню рівня громадської безпеки та зниженню соціальної напруги [20, с. 241].

Окрему проблематику становлять недоліки нормативного регулювання та практики реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень у період воєнного стану. Виявляється невизначеність окремих законодавчих положень,

що стосуються застосування заходів примусу та окреслення меж компетенції поліцейських. Недостатня деталізація процедурних аспектів, зокрема у сфері взаємодії з військовими формуваннями, створює передумови для виникнення ризиків перевищення службових повноважень або порушення прав людини, що, своєю чергою, може загострювати соціальну напруженість.

Практична діяльність також стикається з труднощами організаційного характеру, зокрема щодо оперативного отримання та обміну інформацією, узгодження дій між різними державними структурами, а також ефективного реагування на значну кількість надзвичайних подій, характерних для умов воєнного стану. Підвищення результативності адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції в сучасних умовах потребує комплексного підходу, що охоплює як удосконалення нормативно-правової бази, так і оптимізацію організаційних процесів [20, с. 242].

Паралельно слід вдосконалювати механізми координації між поліцією, військовими підрозділами та іншими органами державної влади, посилювати рівень професійної підготовки особового складу, а також впроваджувати сучасні інформаційні технології для забезпечення швидкого обміну даними й ефективного контролю за правомірністю службових рішень. Реалізація зазначених підходів створює передумови для формування більш прозорої, відповідальної та результативної системи адміністративно-юрисдикційної діяльності правоохоронних органів у складних умовах воєнного часу.

ВИСНОВКИ

В умовах сучасного розвитку держави діяльність правоохоронних органів перебуває під постійним і посиленням контролем з боку суспільства. Така увага формує підвищені вимоги до ефективності їх роботи, рівня професійної підготовки персоналу та дотримання принципів законності. Національна поліція виступає ключовим елементом у системі забезпечення правопорядку, адже саме на неї покладається обов'язок реагування на правопорушення, охорони громадської безпеки та захисту прав і свобод людини.

У сучасних умовах особливого значення набуває формування якісно нової моделі правоохоронної діяльності, орієнтованої на відкритість, підзвітність і тісну взаємодію з населенням. Така модель передбачає, що працівники поліції не лише виконують владні функції, а й виступають носіями правової культури, демонструють високі стандарти поведінки та безумовне дотримання норм законодавства. Ефективність їхньої діяльності значною мірою залежить від рівня довіри з боку громадян, що формується через прозорість рішень та відповідальність за їх прийняття.

Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів поліції відіграє важливу роль у забезпеченні правопорядку, оскільки охоплює широкий спектр повноважень, пов'язаних із розглядом справ про адміністративні правопорушення, прийняттям відповідних рішень та застосуванням заходів впливу. У межах цієї діяльності реалізується комплекс функцій, серед яких особливе місце займають охоронна, превентивна, регулятивна та виховна функції, що в сукупності забезпечують цілісність механізму адміністративного реагування.

Охоронна складова спрямована на захист суспільних відносин від протиправних посягань, своєчасне виявлення правопорушень та притягнення винних осіб до відповідальності. Превентивний напрям діяльності полягає у запобіганні вчиненню правопорушень шляхом проведення профілактичних заходів, правового виховання населення та формування належного рівня

правосвідомості. Регулятивна функція, у свою чергу, забезпечує впорядкування суспільних відносин через застосування норм права, а виховна сприяє формуванню правової культури та відповідального ставлення до виконання законодавчих приписів.

В умовах воєнного стану роль адміністративно-юрисдикційної діяльності Національної поліції суттєво зростає, оскільки збільшується навантаження на правоохоронну систему та розширюється коло її повноважень. Виникає необхідність оперативного реагування на нові виклики, забезпечення громадської безпеки в умовах підвищеної загрози, а також ефективної взаємодії з іншими органами державної влади та військовими формуваннями. При цьому особливо важливим залишається дотримання принципів законності, пропорційності та поваги до прав людини навіть за умов обмеження окремих прав і свобод.

Разом із тим сучасний стан правового регулювання та практики діяльності поліції свідчить про наявність певних проблем, зокрема щодо чіткого визначення меж повноважень, удосконалення процедур застосування заходів примусу та забезпечення належного рівня правових гарантій для громадян. Вирішення зазначених питань потребує комплексного підходу, який включає вдосконалення нормативної бази, підвищення рівня професійної підготовки поліцейських, а також розвиток ефективних механізмів контролю та взаємодії із суспільством, що дозволить підвищити результативність діяльності правоохоронних органів у складних умовах сьогодення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бандурка О. М. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навчальний посібник. Харків. ХНУВС. 2017. 242 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/dd522305-188a-4dfc-8b1e-db8239eff653/content>
2. Бусол О. Ю. Система органів державної влади з правоохоронними функціями в Україні: навч.-метод. посіб. Київ: ТНУ ім. В. І. Вернадського. 2019. 432 с.
3. Гусаров С. М. Судові, правоохоронні, контрольно-наглядові та правозахисні органи України: підручник. Харків: МВС України. Нац. ун-т внутр. справ, 2020. 512 с.
4. Закон України «Про національну безпеку України»: Закон від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
5. Калюк О. М., Константинов С. Ф., Куліков В. А. та ін. Адміністративна діяльність Національної поліції: навчальний посібник для підготовки до іспиту. Київ. Освіта України. 2016. 230 с.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Кодекс від 07.12.1984 № 8073-X. *Верховна Рада Української РСР. Відомості Верховної Ради Української РСР*. 1984. Додаток до № 51. Ст.1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text>
7. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
8. Куліков В. А., Басс В. О., Білик В. М., Братель С. Г., Варивода В. І. та ін. Поліцейська діяльність: навч. посіб. Київ: ФОП Маслаков. 2021. 570 с.
9. Лапкін А. В. Організація судових та правоохоронних органів України: навч. посіб. у схемах. 7-е вид., змін. і допов. Харків. Право. 2018. 168 с.

10. Маслова Я., Слободянюк М. Адміністративна юрисдикція поліції: навч.-метод. посібник. Одеса: Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». 2023. 136 с.
11. Москвич Л. М. Організація судових та правоохоронних органів: навч. посіб. у 2 ч. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків. Право. 2016. 244 с.
12. Нікітін А. А. Нормативні засади забезпечення національної безпеки національною поліцією України в умовах проведення антитерористичної операції, операцій об'єднаних сил. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 3. С. 221–226.
13. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс: підручник. В. Галунько, П. Діхтієвський, А. Берлач та ін; за заг. ред. В. Галунька, В. Фелика. Вид. 5-те. Одеса : Видавництво «Юридика». 2025. 700 с.
14. Про Національну поліцію України: Закон України від 02.07.2015. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
15. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015, № 389-VIII. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
16. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 07.03.2011, № 3166-VI. *Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 38. Ст. 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>
17. Семерак О. С., Семерак І. О. Судоустрій, правоохоронні та правозахисні органи України: навч. посіб. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла». 2021. 276 с.
18. Судові та правоохоронні органи України: конспект лекцій. Запоріжжя: Запорізь. нац. ун-т. 2018. 237 с.
19. Чернявський С. С., Левченко К. Б., Костюк В. Л.; худож.-оформлювач М. С. Мендор. Довідник поліцейського. Харків: Фоліо. 2018. 348 с.
20. Чоботько І. Вплив умов введення правового режиму воєнного стану на діяльність Національної поліції в Україні. *Матеріали Міжнародної науково-*

практичної конференції. 2024. С. 240–242. URL:
<https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/14113/1/57.pdf>

21. Ярова Л. В., Матвєєвський О. В. Організація судових та правоохоронних органів України: навч. посіб. Одеса: Фенікс. 2018. 427 с.